

VOX MEDICORUM

Orgaan tot het behartigen van de belangen der geneesheeren in Nederland en zijne Koloniën en van allen, die tot de geneeskunde in betrekking staan.

Medewerkers: P. J. DE BRUÏNE PLOOS VAN AMSTEL, *Amsterdam*; Dr. G. W. BRUINSMA, *Breda*; J. VAN DEVENTER SZN., *Amsterdam*; J. C. DIEHL, *Z. THZN.*; Prof. A. P. FOKKER, *hoogleraar, Groningen*; G. J. H. FURNÉE, *de Meern*; Mej. HENRIËTTE VAN GELDEREN, *tandmeester, Amsterdam*; J. IDSINGA, *Amsterdam*; Dr. S. J. DE LANGE, *Amsterdam*; Dr. F. U. OCKERSE, *'s-Gravenhage*; H. OVER, *Texel*; Dr. V. VAN DER PLAATS, *Amsterdam*; N. R. C. A. VAN DER PLUYM, *Militair Apotheker te kl., Utrecht*; Dr. A. W. VAN RENTERGHEM, *directeur psychiatrische inrichting, Amsterdam*; Dr. D. L. ROOSENBERG, *'s-Gravenhage*; Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, *Amsterdam*; Dr. J. M. CH. E. LE RÛTTE, *'s-Gravenhage*; F. J. SOESMAN, *'s-Gravenhage*; E. STARK, *tandmeester, Amsterdam*; Dr. M. L. VAN DER STEMPEL, *Amsterdam*; Dr. P. A. VOERMAN, *Amersfoort*; W. Vos, *directeur-geneesh. krankz.-gesticht Grave*; Dr. H. J. A. VAN VOORNVELD, *Davos*.

Redacteuren-Gérants: J. NORD, *Utrecht* en P. VISSER J.WZN., *Delft*. Rechtskundig-adviseur: Mr. P. M. J. KOCK, *'s-Gravenhage*.

ABONNEMENTSPRIJS:	Dit blad verschijnt om de 14 dagen.	PRIJS DER ADVERTENTIES:
Per jaargang, franco per post f 2.60	Uitgever: J. VAN DRUTEN-UTRECHT.	Van 1—6 regels f 1.—
Idem voor de Koloniën en het Buitenland 3.60	Adres voor de Redactie:	Elke regel meer 0.15
Afzonderlijke nummers 0.15	DELFT — Annaboogaard 1. UTRECHT — Weistraat 81.	Ingezonden Mededeelingen per regel 0.25
	Adres voor de Administratie:	
	UTRECHT — Voorstraat 90. Telefoonnummer 56.	

INHOUD: De inrichting van Dr. BOLLAAN te Utrecht. — Een gewichtig punt in de ziekteverzekering. — Kosten en andere bezwaren van getuigen-deskundigen. — Verslagen. — Uit Dagbladen en Tijdschriften. — Ingezonden. — Behandeling bij contract. — Berichten. — Boekaankondiging. — Bernagtslaging der Tweede Kamer. — Personalía. — Vacante plaatsen. — Advertenties.

De inrichting van Dr. BOLLAAN te Utrecht. Hulp voor Lupuslijders.

Wij bezochten onlangs de fraaie inrichting van Dr. BOLLAAN, waar van 's morgens 8 $\frac{1}{2}$ tot 4 $\frac{1}{2}$ uur alle lampen bezet zijn. Wij namen alles in oogenschouw, zagen met hoeveel toewijding de patienten door onzen collega, zijne hooggewaardeerde echtgenoot en door de zusters in behandeling worden genomen, en kwamen tot de overtuiging, dat er iets moet worden gedaan, om de vele patienten, die op behandeling wachten, spoediger hulp te verleen dan tot nog toe geschieden kan. Wij willen eerst even in korte trekken de inrichting beschrijven, die zeker velen bekend zal zijn, doch door de meesten onzer niet is bezichtigd.

Als lichtbron wordt het electrisch booglicht gebruikt, dat boven het zonlicht het voordeel heeft, relatief meer chemisch werkzame stralen te bevatten, die voor de behandeling juist gewenscht zijn. Het licht dat zich van de koolspitsen naar alle kanten heen verspreidt, wordt geconcentreerd en in volle kracht geworpen in het zoogenaamd drukglas, dat dient om ten eerste de aanwezige warmtestralen te absorbeeren, en ten tweede de weefsels bloedledig te drukken; we weten dat het bloed het indringen van het licht verhindert.

De drukglazen even als de overige deelen der toestellen zijn niet van glas maar van bergkristal vervaardigd, daar glas wel, kwarts daarentegen geen chemisch werkzame stralen absorbeert. In de drukglazen circuleert koud water om de warmtestralen te elimineeren. Het toestel bestaat uit een koker, waaraan, aan de zijde van de lichtbron, een holle lens is bevestigd, die met gedestilleerd water wordt gevuld. Om deze lens heen stroomt voortdurend koud water, ten einde den inhoud van de holle lens koud te houden. Het doel van deze lens is de warmtestralen te absorbeeren en evenwijdige lichtstralen te verkrijgen.

In den koker bevindt zich een tweede koker, die verschuifbaar is. De lichtbundel valt dan op een verzamel-lens en treft dan weer een holle lens, die evenals de eerste lens, met gedestilleerd water gevuld is, doch niet omstroemd wordt door de waterleiding.

Het licht treedt dus als een concentrisch gerichte bundel naar buiten en wordt in het drukglas opgevangen.

De drukglazen zijn verschillend van vorm en afmeting al naar gelang van de te behandelen huidplek.

Bij de grootere toestellen zijn om een sterke booglamp vier

kijkers aangebracht, zoodat vier patienten die op banken liggen en in een vierhoek om de kijkers zijn opgesteld, kunnen worden behandeld. Het spreekt wel van zelf, dat de installatie van zulk een toestel kostbaar is en een groote ruimte noodig maakt.

Bij Dr. BOLLAAN troffen wij thans in een ruim vertrek één groote en twee kleine lampen aan, zoodat 6 patienten tegelijk kunnen worden geholpen.

Iedere bestraling moet een vol uur duren, en is, indien ze goed wordt uitgevoerd, pijnloos.

Practisch rekenen wij voor iedere behandeling, zegt Dr. BOLLAAN, 70 minuten, want eenige minuten gaan verloren door het opstaan van den behandelde patient en het zich neervleien van den volgenden. Vaak moet de lamp verplaatst of de bank omgezet worden, wanneer de eene patient b. v. op de rechter wang en de volgende op den linker neusvleugel of op de hand of teen moet behandeld worden. Om 8 $\frac{1}{2}$ uur beginnende kunnen dan te 12 uur drie behandelingen (met één lamp) afgelopen zijn. De assistenten hebben dan 3 kwartier wel verdiende rust. Om kwart voor één weer beginnende kan in den namiddag om 4 $\frac{1}{4}$ uur de zesde behandeling verricht zijn.

In de inrichting van Dr. BOLLAAN te Utrecht kunnen dus dagelijks 36 patienten worden geholpen. Wij moeten niet vergeten, dat onder dit aantal velen zijn, voor wie dagelijksche behandeling noodig is, zoodat dit getal nog niet eens groot te noemen is.

Tal van lijders wachten nog op behandeling omdat er geen plaats is en groot is het aantal van hen, die zelf niet over de de noodige middelen beschikken om de behandeling te bekostigen.

Laten wij medici, nu ook eens zien, wat er te doen is om hierin verandering te brengen, en hulp te bieden.

Wij weten, er is reeds veel gedaan en veel geld tot dit doel verzameld, maar nog lang niet genoeg. Laat ieder voor zich, nog eens, in zijn kring en bij zijne patienten aankloppen, en wij twifelen niet of het resultaat zal groot zijn. De Vox Medicorum neemt gaarne de giften in ontvangst, en zal, na hiervan in hare kolommen melding gemaakt te hebben, het geld overdragen aan Dr. BOLLAAN, den man aan wien Nederland te danken heeft, dat wij niet bij het buitenland behoeven achter te staan in de behandeling der arme lupuslijders.

Een gewichtig punt in de Ziekteverzekering.

Onder dezen titel heeft Dr. H. J. W. DROOGLEEVER FORTUYN een artikel geschreven, dat opgenomen is in het Geneeskundig Tijdschrift en ons daarop verzocht dit stuk te willen overnemen. De gronden waarmede hij dat verzoek motiveert, hebben onze aarzeling om er aan te voldoen overwonnen en wij geven hier dus zijn stuk in zijn geheel weer. Maar wij laten er aan voorafgaan, wat hij ons schreef, want — hoewel wij daarmede

niet te kennen willen geven, dat wij het persoonlijk geheel met hem eens zijn — zijn verlangen om gedachtenwisseling over dit punt uit te lokken, beamen wij ten volle en tot een beter pleidooi in deze richting zien wij ons niet in staat.

Dr. DROOGLEEVER FORTUYN schreef ons:

«Ik heb uiting willen geven aan mijn innige overtuiging, dat, behalve de honorarium-kwestie, de regeling van de verhouding tusschen dokter en fondspatiënt voor ons van het hoogste belang is. De ziekte-wet komt er niet om onzent wille; en de kans bestaat, dat er een wet komt, waarin onze belangen onvoldoende zijn behartigd en die we daarom hoe langer hoe meer zullen verfoeien. Vandaar mijn noodkreet! En nu wilde ik zoo gaarne alle Collega's bereiken, ook de medici, die het «T. v. G.» niet lezen.

Bovendien worden in de «Vox» meermalen discussies gevoerd, die ten slotte de lezers een beteren kijk op kwesties geven, dan één enkel artikeltje kan doen.

Gaarne zag ik argumenten van de tegenpartij, hoe meer hoe liever; want als die bezwaren juist zijn, dan mag ik voor dit denkbeeld niet ijveren en als ze onjuist zijn, dan kom ik vaster in mijn schoenen te staan.

* * *

Geen ziekte-bewijzen door den Behandelenden

Geneeskundige.

Er is in den laatsten tijd wel geschreven en gesproken over het afgeven van ziekte-bewijzen door den behandelenden arts, maar niet is tot mij doorgedrongen de noodkreet van één, die in een dergelijken dwang, ons van staatswege opgelegd, een ramp voor de geneeskundigen ziet, omdat de vertrouwelijke omgang tusschen dokter en fondspatiënt zal worden geschaad en een drukkende last van administratieve werkzaamheden ons op de schouders zal worden geschoven.

En tegen alles wat pleit voor strenge scheiding van behandeling en controle, is in de Buitengewone Algemeene Vergadering te Utrecht slechts één bezwaar aangevoerd, n.l. dat een toezicht uitsluitend door controleerende geneesheeren onmogelijk zou zijn in te stellen.

Is dit juist, dan zeker kan dit ééne argument sterk genoeg zijn om hun, die willen strijden voor de vrijheid van den huisdokter in dezen, het voortgaan te beletten, maar dan mogen de gronden, waarop dit argument rust, wel onbetwistbaar zijn. Doch de beweringen door een controleerend geneesheer der Rijks-Verzekeringsbank te Utrecht in het vuur gebracht om dit groote argument te verdedigen, zijn zwak en onvoldoende met feiten gestaafd. De afgevaardigde van de Afdeeling Utrecht toch zegt o. a., dat voor Utrecht een medisch ambtenaar noodig zou zijn om te verklaren, wat thans op de grijze weekformulieren wordt ingevuld, en dat voor het geheele land vijftig zulke ambtenaren zouden moeten worden aangesteld, afgescheiden van de tegenwoordig controleerende geneesheeren.

Deze uitspraak is gebaseerd op het stelsel bij de Rijksverzekeringsbank toegepast en juist de controle bij de Bank is onvoldoende.

De Bank wenscht, dat de behandelende medicus controleert, en heeft bovendien ambtenaren daarvoor aangesteld. Twee helften, die niet op elkaar passen, en die beide niet deugen, kunnen nooit een goed geheel vormen.

Voor controle op verzekerden tegen geldelijke gevolgen van ziekte en ongevallen is niet alleen noodig, dat de daartoe aangewezen medicus een diagnose en een prognose stelt, maar is het dikwijls noodzakelijk, dat hij informeert naar de sociale omstandigheden van den verzekerde, als daar zijn: werkloosheid, bedrag der uitkeering van andere dergelijke vereenigingen, verhuizen, schoonmaak, bevalling van de echtgenoot enz. enz.

Het invullen van die grijze weekformuliertjes, dat is mededeelen hoe de toestand is achter den rug van zijn patiënt om, zonder dat deze er iets van merkt. Maar dat is geen controle! Bij controle is juist de komst van een anderen geneesheer zoo'n heilzame prikkel; eerst dan weet de patiënt, dat op hem wordt toegezien.

De wekrapporten der Rijksverzekeringsbank zijn een wassen neus, en een dure ook!

Daarom, die kan de Bank gerust afschaffen en die behoeven bij de komende ziekte-wet niet te worden ingevoerd; de vijftig ambtenaren daarvoor noodig kunnen dus naar het schimmenrijk verhuizen.

Het feit van ziek zijn behoeft niet door den arts, die de behandeling op zich neemt, gemeld te worden; dat kan geschieden door den verzekerde of zijn patroon.

Om na te gaan of de ziekte werkelijk bestaat, daarvoor dient de controleerende geneesheer.

Maar dan geen soort van ambtenaren als de zogenaamde controleerende geneesheeren der Rijksverzekeringsbank; want hun taak mag nog zoo omvangrijk en tijdroovend, ja zelfs nuttig wezen, zij oefenen geen controle uit, zooals dat door verschillende maatschappijen tot uitkeering bij ziekte en ongevallen noodzakelijk wordt geacht. Wat voor particuliere maatschappijen mogelijk is, dat kan, al mag het dan ook wat moeilijker zijn, ook door een staatsinstelling worden tot stand gebracht.

Een oud argument is het volgende: het aanstellen van een voldoende aantal controleerende geneesheeren zou zoo kostbaar zijn.

Dit kan niet juist zijn; want alle maatschappijen, die geneeskundigen voor de controle salarieren en geen briefjes van den huisdokter wenschen, doen dit toch om geldelijk voordeel.

Neen, goede controle kost zooveel geld niet; maar wel groot zijn de sommen, die de zakken der «lijntrekkers», simulanten en agravisten, spekken bij onvoldoende regeling van dit toezicht.

Goedgeregelde deskundige controle levert den Staat financiële baten op; de patroons, die mede betalen, zullen er dankbaar voor zijn en voor de werklieden zal het een zegen zijn, als de nieuwe ziekten, die ziekte- en ongevalswetten hun bezorgen, aldus meer afdoende kunnen worden bestreden.

«Maar het platteland dan» hoor ik den afgevaardigde uit Utrecht al roepen.

Volgens het Eindrapport over het Ontw. Ziekteverz. Wet 1905 bladz. 87 is de gemiddelde ziekteduur per ziek lid van Afd. B. van A. Z. A. ruim 34 dagen en in Berlijn ruim 26 dagen; bij een met zorg uitgevoerde controle, die zich beperkt tot het hoog noodige aantal bezoeken, zou men komen op een controle per lid om de 3 of 4 weken. De controle kan zoo geregeld worden, dat voor menig verzekerde een éénmalig bezoek voldoende is.

Bij een patiënt met typhus, met longtuberculose, voor een man met een gebroken been is een *wekelijksche* controle van den eersten dag af geheel overbodig en kan met de tweede visite vier tot zes weken gewacht worden.

Als men zijn gedachten laat gaan in deze richting, ziet men spoedig in, dat geneeskundige controle ook voor het platteland uitvoerbaar is.

Nog één wanbegrip moet ik bestrijden.

De controleerende geneesheer controleert niet zijn collega maar wel den zieke. Men moet uitgaan van de veronderstelling, dat alle Nederlandsche geneeskundigen volkomen berekend zijn voor hun taak en dat controle op hun medische behandeling ongepast is. De controleerende geneeskundige komt alleen om bedrog van den kant van den patiënt zooveel mogelijk tegen te gaan. Het is dan ook niet noodig, dat controleerend en behandelend arts tezamen elken patiënt zien en deze eisch zou werkelijk alle controle onmogelijk maken. Wat een geschrijf, vóórdat beiden een uur hebben uitgezocht waarop zij tezamen komen kunnen; en wat een macht van tijd zou dit den controleerend geneeskundige kosten, als hij niet zelf zijn bezoeken regelen kon.

Niet ontkend kan worden, dat het feit, dat een andere deskundige ons werk ziet, ook voor ons een gunstige prikkel is: want wij zijn en blijven menschen. Maar ook al mocht eens blijken, dat wij ons in diagnose of therapie vergist hadden, dan behoeften wij ons nog niet deswege te schamen. De besten onder ons en boven ons vergissen zich wel eens. Controle op onze patiënten zal, ook al bemoeit de controleerende arts zich niet direct met onze behandeling, zijdelings den ijver van

den huisdokter aanmoedigen en zoowel hem zelf als zijn zieken ten goede komen.

Wenscht de huisarts een consult, dan kan dit toch gebeuren; maar dat heeft dan met toezicht op het ziekgeld niets te maken.

Hoogst gevaarlijk is de redactie aangenomen in de Buitengewone Algemeene Vergad. te Utrecht, dat het principe geen ziektebewijzen door den behandelenden geneeskundige «niet verder behoeft te worden doorgevoerd dan *mogelijk* is», en dat nog wel nadat door een controleerend geneesheer Rijks Verz. Bank is betoogd, dat het doorvoeren van dit beginsel *onmogelijk* is.

Hiermede zijn wij overgeleverd aan den willekeur van den wetgever en is het waardevolle beginsel op losse schroeven gezet¹⁾. De vraag *hoe* door den Staat contrôle op de verzekeringen kan worden uitgeoefend, is ongetwijfeld een moeilijke, waarvan de beantwoording studie en kennis vereischt; maar aan de mogelijkheid er van behoeft niemand meer te twifelen, die is door particuliere maatschappijen voldoende bewezen. De leden der Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst kunnen eischen, dat de behandelende geneeskundige niet gemengd wordt in de geldelijke uitkeering bij ziekte en ongevallen; aan de regeering er zorg voor te dragen, dat geen schatten aan ziekgeld worden verspild aan misbruikers.

Ik vrees, dat de meeste geneeskundigen in Nederland het gevaar niet zien, dat hun dreigt.

Stel, ons wordt de contrôle opgedragen over onze zieken en *al vraagt men van ons maar een begin- en een eindrapport. dan is dat al contrôle.*

Wat moeten wij dan doen?

Onze taak naar behooren vervullen? Informeerden naar alles, wat voor de Afdeeling Ziekgeld van belang is en onze patiënten nagaan als een rechercheur? En dan zeggen: «Nu is het uit, nu krijg je geen uitkeering meer» met de wetenschap dat dit aanleiding kan geven niet alleen, dat het gezin zich bij een goediger collega laat inschrijven, maar ook dat de vertoornde patiënt ons achter onzen rug belastert?

Of het met de contrôle zoo nauw niet nemen, en goede vrienden blijven met zijn patiënten?

Als 50 pCt. der ingeschreven deskundigen strenge contrôleurs zijn, dan werkt de districtsziekenkas met een stel ambtenaren, waarvan de helft hun taak niet naar den eisch vervult. En die 50 pCt. is nog te hoog, want alleen de zeer gefortuneerde medici zullen zich de luxe (?) kunnen veroorloven met een deel hunner patiënten ruzie te maken.

Mochten toch allen de ellende voorzien, die ons bij deze regeling te wachten staat.

En dan nog de administratie! Elke letter moeten wij, als ambtenaar der Afd. Uitkeering bij ziekte en ongevallen, kunnen verantwoorden; elke klacht, nog zoo miniem, kan later van gewicht blijken; alles en nog wat zullen wij angstvallig moeten opschrijven, en dan nog de last als er eens iets niet is opgeteekend.

Wij zullen niet uitsluitend geneesheeren meer zijn, omdat wij thans administratieve ambtenaren zijn geworden, maar het rustige ambtenaarsbestaan zonder groote verantwoordelijkheid zal ons deel niet worden, omdat wij medici blijven²⁾.

Men wil een nieuw rad schuiven in het raderwerk der fondspraktijk, maar dat er niet in past en dat de oorzaak zal zijn, dat de machine altijd hortend en stootend loopt.

Mochten mijn woorden de lezers er toe brengen nog eens na te lezen, wat over dit onderwerp geschreven is in het «Eindrapport» op bladz. 74, 75, 76 en 77.

Mogen de lauwen warm worden en de voormannen, en er zijn er vele die op de bres gestaan hebben, met nieuwen moed zich te weer stellen tegen hen, die de intiemste verhoudingen tusschen patiënt en dokter aanranden.

Rotterdam.

Dr. H. J. W. DROOGLEEVER FORTUYN.

¹⁾ Op denzelfden dag, waarop met algemeene stemmen is aangenomen, dat scheiding der kassen voor ziekenbehandeling, uitkeering bij ziekte en begrafenisgeld noodig wordt geacht, laat men door dit voorstel aan te nemen de mogelijkheid bestaan, dat toch een band wordt geslagen tusschen de kassen voor ziekenbehandeling en uitkeering bij ziekte.

²⁾ Om niet misverstaan te worden moet ik hier nog bijvoegen, dat ik het beroep van controleerend geneeskundige heel hoog stel, want daar wordt voor geëischt fijn diagnostisch inzicht, groote scherpzinnigheid en diepe menschenkennis; ik kom dan ook alleen op tegen het controleeren van *eigen* patiënten.

Kosten en andere bezwaren van getuigen-deskundigen.

Z , 14 Juni '06.

Geachte Redactie.

Zooeven las ik in de *N. R. C.* een gemengd berichtje dat mij door zijn simpelheid, z'n ingenuïteit, z'n naïviteit zoo gefraspeerd heeft, dat ik ondanks mijzelf naar de pen grijp om mijne onbegrensde verbazing lucht te geven over de vreemdelingschap in Jeruzalem van den inzender, die is om uit te gillen. Luister s.v.pl. maar 'ns even:

„Een duur rechtszaakje voor 't land. De bode van een fanfarecorps te 's Heer-Arendskerke wordt beschuldigd een deel van de verleden zomer opgehaalde contributies, een bedrag van f 42,— te hebben verduisterd. Niet minder dan 55 getuigen allen leden of begunstigers van de Vereeniging zijn in deze strafzaak voor den rechtbank te Middelburg opgeroepen. Alleen het uitbrengen van zoo'n getal exploiten kost het land misschien een bedrag gelijkstaande aan het niet-afgedragen deel der contributies. Het getuigengeld van de 52 uit het dorp zelf opgekomen getuigen, belooft ongeveer driemaal dat bedrag, terwijl een der getuigen te Groningen woonachtig ter bestrijding van onkosten voor reis- en verblijfkosten f 38,75 ontving. (N. Gr. C.)

Nu m'nheer de redacteur wat zeg-je-d'r-van? Ge kunt wel zien dat de inzender bijv. geen dokter is of er in z'n familie heeft of onder z'n kennissen, nietwaar. Heere, heere wat 'n schaap, hè. Wat zou die staan kijken als wij dokters eens ons boekje over onze onvolprezen rechtspraak opendeden.

't Was een tientje waard om te zien. Lieve hemelsche goedheid wat een gezicht zou de man trekken als hij met ons eens een approximatieven blik kon slaan over de moord en doodschreiende geldvermorsing, die aan onzen rechtspraak onvermijdelijk verbonden schijnt te moeten zijn.

Wij kunnen daar zoo'n beetje over oordeelen niet?

Als je bijv. zooals ik eens naar Almelo moet als getuige-deskundige en je krijgt voor 2 minuten, voor 3 of 4 hoogst onschuldige vraagjes f 36,— zegge zes en dertig Nederlandsche guldens uitbetaald.

Of als je eens, zeg ook 2 minuten voor den Raad van Beroep in Arnhem moet komen, ook al om 2 of 3 vraagjes te beantwoorden en je krijgt daarvoor f 13,75, dan krijg je zoo'n ideeetje van hoe 't o.a. komt, dat de Staat zooveel geld noodig heeft, dan kom je er achter waar o.a. de belasting blijft.

En dan sta je heelemaal van zoo'n geval als vermeld niet te kijken. Dat is doodgewoon.

Ja dat is helaas doodgewoon.

Maar M'nheer de Redacteur is het geen schandaal vraag ik. Een schandaal niet alleen om de duiten, maar om nog heel wat meer.

Of is het niet ergerlijk dat men een dokter voor dergelijke dingen een heelen dag aan een misschien drukke praktijk onttrekt, die hij, als hij met z'n geweten te rade moest gaan, bijv. om z'n stervenden vader of moeder nog even te gaan zien, op dat tijdstip niet eens zou verlaten. Hoe dikwijls kan 't niet gebeuren dat onze plicht als medicus ons gebiedt beschikbaar te blijven maar dat de ijzeren vuist der wet ons voor rechtbanken sleurt waar wij tot onze ontuchtering en verbittering tot de overtuiging komen best gemist te kunnen zijn.

Waarom is een beëdigde verklaring niet even goed?

Wat verhindert den rechter-commissaris, den officier van justitie den president of de rechtbank in geval er aan medici van heinde en verre of van plaatsen met slechte reisgelegenheden een paar vragen gesteld moeten worden, hem deze op schrift te doen? Of als 't dan absoluut noodzakelijk is om den medicus mondeling zijne verklaringen te doen afleggen, waarom wordt hem dit dan niet vergund te doen op het naastbijgelegen kantongerecht.

Zouden de duiten die nu vermorst worden, niet nuttiger kunnen besteed worden bijv. door alle rechtbanken van Nederland telephonisch intercommunaal te verbinden zoodat men in direkt contact kon komen van alle oorden des lands met de rechtsprekende rechtbank.

En zou op een van deze manieren geen groote belangen behartigd worden van zieke medemenschen en op-alle-uren-loopende vrouwen. Is er, is mijn vraag, van medische kant nu eens niets te doen aan den huidige stand van zaken?

Is 't onmogelijk om den wetgever zijn oogen eens te openen voor zoowel de onverantwoordelijke geldverknoeïing als voor het vaak onzedelijk brutaal onttrekken van een arts aan zijn patient?

Met collegiale groet, hoogachtend,

Uw Dw. Collega,

X.

VERSLAGEN.

Herstellingsoord voor beginnende longlijders te Oosterbeek.

Het bestuur van het Herstellingsoord, aanvankelijk te Ermelo op de Veluwe opgericht met het doel minvermogene herstellenden op te nemen, zag zich door vele aanvragen voor lijders aan tuberculose genoopt de aard der inrichting eenigszins te wijzigen en het voortaan alleen open te stellen voor beginnende longlijders.

Tegelijk met de verplaatsing der inrichting naar Oosterbeek werd met dezen maatregel een aanvang gemaakt. De verplaatsing der inrichting naar Oosterbeek was ook werkelijk eene verbetering. Niet alleen was hier de huisvesting ruimer en gerieflijker, doch ook de fraaie wandelingen in deze plaats kwamen den patiënten ten goede.

Er werd een lighal geplaatst waardoor de patiënten in de gelegenheid werden gesteld ook met ongunstig wêer buiten te liggen. Het geregeld medisch toezicht werd waargenomen door den WelEd. Zeer gel. Heer Dr. J. M. BUSCH-ADRIANI, wien een woord van waardeering en dank in dit verslag zeker niet mag onthouden worden voor de toewijding, waarmede Z.Ed. Zeergel. steeds de patiënten behandelde.

Ofschoon het Herstellingsoord nog maar een zeer bescheiden plaats onder de Sanatoria inneemt, en men er niet het comfort aantreft, wat in andere inrichtingen van dien aard het geval is, kunnen wij toch met zeer veel voldoening terugzien op de verkregen resultaten.

De meeste bedden waren bezet in de zomer 1905. Nog altijd schijnt het idee om tegen den zomer patiënten naar buiten te zenden, meer ingang te vinden, terwijl ook hier wederom gebleken is, dat de resultaten, des winters verkregen, nog iets beter zijn dan zomers.

Het blijkt, dat ook deze inrichting, op bescheiden schaal, ofschoon nog in haar begin, een werkzaam aandeel heeft in de bestrijding der tuberculose temeer waar het dikwijls voorkomt dat de patiënt of wegens plaatsgebrek of om de hooge kosten niet in de Sanatoria kan worden opgenomen en alzoo verstoken blijft van de voor hem zoo onmisbare hygiënische levenswijze en rustkuur.

Verpleegkosten in het Herstellingsoord zijn f 1.25 per dag.

UIT DAGBLADEN EN TIJDSCHRIFTEN.

Nadeelige invloed van poliklinieken.

Het hoofdbestuurvoorstel van de Algemeene Vergadering der Maatschappij omtrent den nadeeligen invloed van poliklinieken heeft Medicus aanleiding gegeven zijn feuilleton in de „Nieuwe Rotterdamsche Courant” van 3 Juni 1906 aan dit onderwerp te wijden. Hij tracht eerst het verschil aan te toonen tusschen poliklinieken en doktersspreekuren en bespreekt daarna de bezwaren, die het misbruik van poliklinieken meebrengt.

* *

Goedkoope suiker, een gevaar voor de volksgezondheid.

In het Juni-nummer van „In en om de keuken” bespreekt Dr. J. DE GROOT de beschouwingen van Prof. Hamburger over het verband tusschen suikerverbruik en broodprijs. Hij bestrijdt daarin de vrees, dat vermeerdering van het suikergebruik ten gevolge van goedkoope worden van deze voedingsstof, het gebruik van andere koolhydraten op sterke wijze zou doen verminderen, en daarbij betwijfelt hij, dat een vermeerderd suikergebruik nadeelig zou zijn voor de spijsverteringsorganen. Wel meent hij, dat als de suiker goedkoope wordt, het volk er meer van zal gaan gebruiken dan tot nu toe, maar daardoor zal de voeding van de volksklasse verbeterd worden.

INGEZONDEN.

Attesten van geneeskundigen.

Geachte Redactie.

Niet zonder eenige ergernis nam ik kennis van het onderstaande attest en schrijven van een collega hier te lande. Ik dacht dat ze eindelijk voorzichtiger zouden geworden zijn en het noblesse oblige tegenover geheimmiddelfabrikanten voor oogen houden. Ik ken den schrijver niet — doch geef u in overweging of het niet goed zou zijn, tegenover mogelijke navolgers, het inliggende te publiceren; misschien houdt het anderen terug.

Collegialiter
B.

Geachte Collega!

Zooeven ontvang ik te gelijk met een zoogenaamde Sonder-Abdruck met attesten van Duitschers dezen brief. De datum is weggelaten en uit den aanhef mag worden opgemaakt, dat hij niet gezonden is aan den tegenwoordigen fabrikant, wien — meen ik — de titel zeer geleerde niet toekomt. De brief kan dus reeds oud zijn en ik weet ook niet of de schrijver nog praktiseert, maar de inhoud brengt de vraag op de lippen: Leveren te Utrecht de busdokters zelf de geneesmiddelen aan hunne patienten?

X.

* *

Guderin in der ärztlichen praxis.

Weled. Zeergel. Heer.

Uw preparat Guderin bevalt mij uitstekend; bij 2 patienten, die beiden aan de tweede flacon zijn, voldoet het goed; bederft zooals verschillende ijzerpreparaten de eetlust niet, is goed van smaak en ik geloof dat het een krachtige mededingsster van haematogeen zal worden, daar het gebruik er van niet tegenstaat. Gaarne zou ik prijsopgave van Ued. willen hebben om eens een 30 flacons bij mijn bussen (krankenbussen) te probeeren.

Hoogachtend

Ued. dw.

Utrecht.

J. M. NIZLAND, arts.

* *

De Goudsche kwestie.

GOUDA, 21/6 '06.

Mijnheer de Redacteur!

In 't Weekblad van „t Ned. Tijdschr. v. Gen.” van 9 Juni heb ik mijne houding in zake 't Goudsche ziekenfondsconflict verklaard. Voor lezers van „Vox” wil ik hier gaarne in 't kort mijn gedrag aanduiden.

1. 't Verwijf der collegae aan 't bestuur: contractbreuk.

Nooit heb ik in mijne afdeling — in rang 3e der 7 afdelingen — een spoor van zoo iets opgemerkt.

2. De beschuldiging van één collega, alsof 't bestuur hem inzage der boeken zou hebben geweigerd.

't Bestuur ontkent. Ik weet van niets. En lees s. v. p. art. 16 van de Wet op Coöperatieve Vereenigen.

3. De eischen.

a. De apotheek mag geen particuliere recepten gereedmaken.

In mijne afdeling had ik die indertijd zelf toegestaan. De fonds-apotheker was de eerste apotheker, die mijne middelen in Gouda wenschte te leveren en heeft geleverd. Nu zijn er 4 apothekers met homoeop. afd. in Gouda.

Bovendien:

Denk aan „Unitas Medicorum” en „Societas Medicorum”. Unit. Med. levert ook aan niet-aandeelhouders en niet-leden uit de eigen magazijnen. (Zie annonce van U. M. in 't „Pharmaceut. Weekbl.” van deze week. Zie 't ingezonden stuk van apotheker LATENSTEIN in dat Weekblad.)

En denk ook aan de „Coöperatieve Apothekersvereniging de Onderlinge pharmaceutische groothandel” te Utrecht. Enkele honderden artsen zijn aandeelhouders van Unitas Medicorum en leden van Societas Medicorum. De meesten zijn leden der „Ned. Maatsch. t. bev. d. Gen.”; twee van de afdeling Gouda e. o.

„Unitas Medicorum” is een handelsmaatschappij, „Societas Medicorum” een medische belangenvereniging waarvan het daartoe strekkend fonds voor een deel gevormd wordt uit de handelswinst van „Unitas Medicorum”.

En tot de coöperatieve apothekersvereniging behooren vele apothekers.

Waarom mogen arbeiders nu niet hunne koninklijk gewaarborgde rechten ('t fonds is koninklijk goedgekeurd) in coöperatieven zin met eigen coöperatieve apotheek, waarin particuliere receptuur, uitoefenen? Welk zedelijk voorschrift is daartegen? Wij, artsen, hadden er geen voordeel bij.

Prof. VAN WISSELIJGH te Groningen erkende zelf, dat 't algemeen belang deugdelijke, goedkoope geneesmiddelen eischt. „Het tegenwoordige stelsel” (zegt hij, zie „Nieuwe Cr.” 2 Juni), „beantwoordt niet aan dien eisch. De geneesmiddelen zijn niet zoo goedkoop, als ze konden zijn.”

b. In 't fondsbestuur moeten 3 artsen zitten.

Dit kon niet. Wij zijn geen leden en kunnen geen leden zijn. Kunnen dus ook niet in 't bestuur zitten.

Wat mij betreft, ik zat ook niet in 't bestuur. Dit bestuur gouverneerde, maar ik regeerde in mijne hom. afdeling. 't Bestuur voldeed aan al mijne verlangens.

4. 't Ultimatum.

Op 3 Mei gesteld om op 16 Mei op te houden met medische medewerking. De overeenkomst was — ook in mijne afdeling uitdrukkelijk

door mij erkend — 3 maanden vooraf te waarschuwen. Men dreigde dus met een *staking* in sociologisch-oeconomisch-juridischen zin. Ik moest weigeren, toen de collega's mij verzochten mede te doen.

Men heeft die staking volvoerd.

Ook coll. DE HAAN, als eervol medicus te Batavia bekend, noemt dit in publiek geschrift een staking. (brochure: „De Goudsche ziekenfondskwestie“).

't Vraagstuk heeft niet alleen een medische, maar ook een sociale zijde. Ik ben arts, maar ook politicus en als zoodanig genoeg bekend. Ik erken 't recht der arbeiders tot coöpereren ook op dit terrein, op deze wijze en met die schitterende resultaten in 't belang hunner zieken die alleen *daardoor* konden worden mogelijk gemaakt en o.m. door den fondsapotheker zijn gepubliceerd in 't „Pharmac. Weekbl.“

En nu *mijne grieven*:

a. Die tegenover 't fonds.

Ik heb ze op de meeting openlijk uiteengezet. Te lage bezoldiging, maar beter dan in elk ander Goudsch fonds, enz.

b. Die tegenover de Collegae.

Er bestaat in Gouda een groot fonds met een directeur-eigenaar!

Geen type van een ziekenfonds. Er is geen vrije artsenkeuze. De directeur schrijft mij, dat de oorzaak, dat ik niet aan dat fonds op verlangen van leden kon komen, zit in de „medische verhoudingen à costi.“ Hij wil wel, maar kan niet Arme Herr Director! Zoo is er nog meer.

Verder:

De vorming van een homoeopatische afdeling aan de eerste Goudsche apotheek (de toenmalige provisor is nu fondsapotheker) werd tegen gewerkt door collegae. (Vóór mijne deballotage, informeer bij dien apotheeker!) De oprichting van een homoeopatische afdeling in 't fonds aanvankelijk eveneens. (informeer bij 't bestuur.)

Voorts:

Gedeballoteerd¹⁾ om een hoofdreden, alsof ik reclame zou hebben gezocht door middel van godsdienstige artikelen, (geen ruggespraak, geen direct hooger beroep, geen directe mededeeling van de redenen, melding aan alle afdelingen; als in een Veemgericht door \pm 15 artsen voor een maatschappij van 1700.) (Zie Tijdschrift van Geneesk. van 2 Dec. 1905.) Nooit gekend in voorbereiding en debatten, dikwijls zelfs niet in de besluiten der conferenties van artsen en fondbestuur. Tegen den wil van 't bestuur. Nous traitons de Vous, Sans Vous.

De mij gedeballoteerd hebbende artsen hebben mij in 5 jaar niet gekend in collegialen zin. Thans kwam één van hen tot mij om mijne meening te hooren in dit conflict en voor deze onwaardige daad van artsenstaking. En om *hunne toekomstige* fondsbelangen te dienen. Zij vreesden te groote macht van 't fonds in de toekomst. Dat was de reden!

Ik moest tevens mijne hom. afd. voor ondergang bewaren. Kon dus niet neutraal reageeren.

En waarschuwde in de pers.

Met hoogachting,

DR. A. C. A. HOFFMAN.

¹⁾ Men is hier specialist in het deballoteren. Ook collega DE BOER, al jaren eervol gemeente-arts te Gouda, gedeballoteerd. En nu zit hij met de andere collegae in hun nieuw fonds.

Waar zij belangen vreezen,

Daar zwijgen alle thesen!

H.

Behandeling bij contract.

Te Berlijn bestaat een Vereeniging van reizende kooplieden. Deze vereeniging heeft getracht een contract te sluiten met verschillende doctoren om tegen bepaald tarief geneeskundige hulp te verschaffen, voor zich en hunne huisgezinnen. Volgens mededeeling van deze vereeniging bestaat zij uit leden, die gemiddeld een inkomen van 2200 Mark per jaar hebben. De voorwaarden die de Vereeniging stelt zijn de volgende:

a. voor een consult in de woning van den arts 1 mark;

b. voor een huisbezoek 2 Mark;

c. voor een nachtbezoek ('s winters 9—7, 's zomers 10—6 uur) 4 mark.

Voor Specialisten zullen de voorwaarden zijn:

a. 2 mark; b. 4 mark; c. 5 mark.

Verder wordt het volgende gestipuleerd:

Bij operatief ingrijpen, verbanden enz. d.w.z. bij alle behandelingen, die langen tijd vorderen is in elk geval de arts verplicht, aan de patiënten het door hen verlangde honorarium vooraf te noemen. De leden zullen elke drie maanden het verschuldigde voldoen.

De Vereeniging telt 250 leden, die meest allen gehuwd zijn.

De „Vertrauenskommission der Aertzkammer Berlin—Brandenburg“ heeft zich hiertegen verklaard, daar het contract voorwaarden bevat, die niet kunnen worden goedgekeurd en omdat het het principiële standpunt overtreedt; dat contracten met vereenigingen van niet-verzekeringplichtige personen, wier lidmaatschap aan geen grens, wat hun inkomen betreft, gebonden is, niet aangenomen kunnen worden.

Het door de Vereeniging voorgesteld contract draagt het karakter van „Rabatsysteem“.

(Med. Reform.)

BERICHTEN.

Verklaringen van overlijden.

Het Gerechtshof te Leeuwarden heeft in hooger beroep uitspraak gedaan in de zaak van den heer C. T., arts te Delfzijl, beschuldigd van het afgeven van een doodsbewijs zonder zich persoonlijk van den dood van den betrokkene te hebben overtuigd. De Rechtbank te Groningen had hem van rechtsvervolgung ontslagen.

Het Hof heeft het vonnis van de Rechtbank te Groningen vernietigd, omdat het ten laste gelegde niet op voldoende wijze wettig is bewezen en sprak mitsdien den bekl. vrij.

De eisch van den adv.-generaal was 2 dagen gevangenisstraf.

(Vad.)

* * *

Het plaatsen van een bord aan de vroegere woning van een arts,

met een adres van zijne nieuwe woning, moet in Duitschland door den huisheer worden toegelaten.

In Mannheim heeft een huisheer zoo'n bord laten verwijderen; de arts heeft hem toen daarvoor bij het „Landgericht“ aangeklaagd en verdedigt zijn aanklacht met de bewering dat het publiek, dat zijn hulp dikwijls ook 's nachts noodig heeft, zijn adres moet weten. De huisheer zei in zijne verdediging, dat met het verstrijken van het huurcontract de verplichting om zoo'n bord te plaatsen ophoudt, doch het Landgericht was het daarmede niet eens, en gaf den vroegeren huurder het recht om gedurende enkele weken het publiek op deze wijze mede te deelen waarheen hij verhuisd is.

(Med. Reform.)

* * *

Sanatorium.

Het sanatorium voor beginnende borstlijders te *Joure* is den 30^{en} Mei geopend. Er waren vele genoodigden, die door den Heer en Mevrouw DRIESSEN-VEGELIN VAN CLAERBERGEN, de milde schenkers van dit vorstelijk landgoed, werden ontvangen.

Doctor DRIESSEN heette allen welkom en sprak een woord van dank aan het hoofdbestuur.

Doctor JAGER voorzitter van het hoofdbestuur bracht nogmaals dank voor het vorstelijk aanbod. Het sanatorium zal, zolang er plaats is, lijders uit geheel Nederland opnemen.

BOEKAANKONDIGING.

Tijdschrift voor *Physische Therapie en Hygiëne*. Red. Ger. Dr. G. W. S. LINGBEEK. Uitgever F. VAN ROSSEN, Amsterdam.

De aflevering van Maart 1906 van bovengenoemd tijdschrift bevat een artikel van Dr. J. G. M. HARTMAN, getiteld *Diaetetische en physische behandeling van Arthritis deformans*, en een stukje van Dr. P. H. EIJKMAN, onder den titel *Onnoodige uitbreiding?* De schrijver heeft hierbij op het oog de woorden „en hygiëne“, die in den naam der Vereeniging voor Physische therapie en hygiëne voorkomen en die door Dr. DE VRIES REIJLINGH in zijn inaugurale rede als „eene zeker niet noodige uitbreiding“ gekenschetst werden. Dr. EIJKMAN betoogt nu, dat de hygiëne die hier bedoeld wordt niets anders is, dan de physiologie der physische therapie en dus die toevoeging niet zoo onnoodig is in den naam der vereeniging.

Ten slotte Referaten, Varia, Boekbeoordeeling.

* * *

Maandblad tegen de vervalschingen.

Vervalschte verfstoffen. — Resultaten van het onderzoek van mest en voederstoffen door het Rijkslandbouwproefstation te Wageningen in het jaar 1905. — Botervervalsching. — Nieuwe wijze van vleeschconserveering, door Dr. G. B. CRAVERI DE VILLANOVA DI SALUZZO. — Vergiftiging door worst. — Mosterd in Frankrijk. — Rattenverdelging door bacteriën. — *Wetenschappelijke berichten*. — Het „levenskracht“-genootschap. — *Correspondentie*. — *Feuilleton*. Zoutvergiftiging bij visschen. — Is bier een voedingsmiddel? — Vergiftiging met doodelijken afloop van een jachthond door het venijn van een pad.

Beraadslaging der Tweede Kamer.

28ste Vergadering — 16 December 1905.

Vervolg.

Beraadslaging over onder art. 48.

De heer BLOOKER (vervolg).

Wanneer men echter de teekening ziet, dan blijkt het, dat het geen annexe is. Het zijn twee verschillende gebouwen naast elkander ontworpen, die niet eens een gemeenschappelijke muur hebben, het eene gebouw ingericht voor administratie telt twee verdiepingen met een dak er op. Het laboratorium bestaat uit één verdieping met een sous-terrain en geen dak er op. Verder ziet men gestippelde lijnen, die een tweede verdieping en een dak aanwijzen zoodat het vermoeden voor de hand ligt dat het aanvankelijke plan slechts voor een deel is geëffaceerd, om later weer te voorschijn te komen.

Als dit een voordeelige wijze van bouwen is, begrijp ik er niets van. Ik heb nog al eens bouwplannen onder de oogen gehad, maar een dergelijk plan komt mij zonderling voor.

Als ik nu naga in hoever naar eenvoud gestreefd is, zie ik, dat in het administratiegebouw zullen aanwezig zijn afzonderlijke kamers voor voorzitter, secretaris, twee commiezen, een commies-titulair, een groote schrijfkamer voor negen ambtenaren, een teekenkamer, een kamer voor het technisch lid, een bibliotheek, commissie-kamers, enz., maar bovendien vier kamers voor de vier hoofdinspecteurs, waarvan er een in Zwolle, een in den Haag, en een in den Bosch woont, welke heeren slechts voor vergaderingen en besprekingen naar Utrecht komen, een kamer voor commissie-vergaderingen, enz.

Dit is evenwel van minder belang, maar wel van belang is de omvang, dien men gegeven heeft aan het laboratorium. Ik heb de moeite genomen om te schrijven welke ruimte daarvoor genomen is. Men heeft dan een groote oppervlakte van 720 M², waarop dit gebouw zonder verdiepingen staat met een binnenplaats in het midden om aan verschillende lokalen licht te geven, een teeken, dat hier een gebouw van aanzienlijken omvang staat. Dit gebouw is in twee afdelingen verdeeld: een chemisch laboratorium en een bacteriologisch laboratorium.

In de chemische afdeling is de volgende ruimte: een chemisch laboratorium van 50 M², een lokaal voor bijzonder microscopisch en spectroscopisch-chemisch onderzoek van 40 M², een ruw laboratorium van 50 M², waar omvangrijke toestellen moeten geplaatst worden, een weegkamer, een kamer waar chemische preparaten zullen worden bewaard, een spoelkamer van 16 M², een donkere kamer, 2 bergplaatsen elk van 27,5 M², waar de amanuensis zal moeten werken.

Mijnheer de Voorzitter! De andere afdeling bevat: een bacteriologisch laboratorium, 63 M², groot, een kamer voor bijzondere onderzoekingen van 23½ M², een lokaal voor dierenproeven van 27 M², een tot bereiding van voedingsbodems voor cultuur van bacteriën van 23½ M², een afzonderlijk lokaal voor broedstoven van 11 M², verder weer een weegkamer van 17 M² en een kamer voor sterilisatie van 18 M².

Thans gaan wij de trap af naar het sous-terrain en vinden daar een ruw laboratorium van 63 M², een ruimte voor proefdieren van 23 M², een badkamer, een spoelkamer, een werkkamer voor den amanuensis en een donkere kamer, en een reeks van 8 à 9 vertrekken later te benutten.

Nu wordt in den geleidenden brief tot dit plan gezegd, dat men in die laatste lokalen de draagbare ziekenbarak wenscht te plaatsen; maar hoe men die barak wil plaatsen in die vertrekken door muren gescheiden, muren, die niet gemist kunnen worden, omdat zij de bovenverdiepingen dragen, is mij een raadsel. Dit toont wel aan dat dit niet is een eenvoudige werkplaats. Men heeft hier gezet een laboratorium, zoodat wellicht geen van onze hoogleraren in de gezondheidsleer bezit.

Ik heb eenige ervaring omtrent dergelijke aangelegenheid, omdat ik in een vroegere betrekking in Amsterdam den gezondheidsdienst onder mij heb gehad. Men heeft daar een chemisch-bacteriologisch laboratorium, waar veel onderzoekingen worden gedaan, van duin-, bron- en Vechtwater, van uitwerpselen van lijders enz. en dit heeft op lange na niet de grootte van dit laboratorium. Waarom is deze zaak zoo duur geworden?

Ik zou zeggen: als men daar maar een eenvoudige werkplaats noodig had waarom staat er dan in de Memorie van Toelichting f 18 000 alleen voor het instrumentarium? Dan worden aanvankelijk de exploitatie-kosten geraamd op f 3000, maar er staat ook in dat schrijven: waaronder bepaaldelijk niet begrepen zijn de bezoldiging van het personeel en hun reis- en verblijfkosten. Ik zou den Minister zeer ernstig willen vragen: wie moet er werken in dit laboratorium? De leden van den Centralen Gezondheidsraad? Ik geloof niet, dat een van de leden daarvoor en den tijd en de noodige bekwaamheid heeft. De president is generaal geweest, die zal er niet werken. De vier hoofdinspecteurs zullen, al zijn zij nog zoo ijverig, daar niet kunnen werken daartoe ontbreekt hun ten eenmale de tijd, zelfs al bezaten zij allen de noodige bekwaamheid. Het technisch lid zal het ook niet doen

en de secretaris zal er ten eenmale den tijd toe missen. De heer TAK sprak van het verslag van den Centralen Gezondheidsraad over 1903. Als de Minister zegt, dat dit gedrukt is, vergist hij zich, daar het concept-verslag nog niet is vastgesteld en eerst heden bij den Centralen Raad in behandeling komt. (Wordt vervolgd.)

Personalialia.

Gevestigd:

G. J. E. BOSWINKEL, Delft.
K. A. POORTMAN, Vlaardingen.
L. HOEDEMAEKER, Bergschenhoek.
J. W. BLOOKER, Amsterdam.
J. IJ. D. TIBOEL, Adorp.
S. F. HOEKSTRA, Baard.
L. R. W. WARINGA, Beerta.
H. C. FOLMER, Zwolle.
W. C. MENSONIDES, 's-Gravenhage.
Mej. J. HOEKSTRA, Amsterdam.
L. W. H. TJEENK WILLINK, Zeist.
G. H. BISSELING, tandmeester, 's-Gravenhage.
C. DE JONG, apotheker, 's-Gravenhage.
J. R. VELDER, apotheker, 's-Gravenhage.

Vertrokken:

K. A. POORTMAN, Amsterdam.
L. HOEDEMAEKER, Saawerd.
W. C. MENSONIDES, Ede.
J. R. VELDER, apotheker, Tilburg.
J. A. WESSELING, apoth., Winschoten.

Benoemd:

J. F. A. GERHARD, gem.-gen., Elspeet.
C. F. VAN VALKENBURG, geneesh. aan het gesticht Meerenberg.
J. DOETS Dzn., gem.-gen., Hilversum.
W. SNEIJERS DE VOGEL, gem.-gen. Dirksland.
J. E. CALLENFELS, Hulst, tot ridder in de Oranje-Nassau-Orde.
S. GREIDANUS, Baarn, tot officier in de Oranje-Nassau-Orde.

Vacante plaatsen.

Terschelling. Gevraagd een gemeente-geneesheer. Standplaats Midland. Jaarwedde f 1200,— met vrije woning en tuin, benevens f 40,— voor kosteloze vaccinatie en verplichte doodschouw.

Sollicitatiën vóór 1 Juli aan den burgemeester van Terschelling.

Sleen. Gevraagd gemeente-geneesheer. Sollicitatiën bij den Burgemeester.

In een Zwitsersch Sanatorium voor zenuwlijders, waar in de meeste gevallen psycho-analyse therapeutisch wordt toegepast, wordt een assistent gevraagd.

Nadere inlichtingen bij Dr. C. L. RUMKE, Daendelstraat 8, 's-Gravenhage, op mondelinge of schriftelijke aanvraag.

ADVERTENTIES.

Levensmiddelen en Verbruiksartikelen onder voortdurend scheikundig toezicht van het Laboratorium van Dr. VAN HAMEL ROOS en HARMENS te Amsterdam.

Behangselpapier.

L. GOUDSMIT, Prinsengracht 195, Amsterdam.

Bessensap (Roode).

LOUIS VAROSSIEAU, Hofleverancier, (Stoom-Vruchtensapfabriek «t Westland») Alfen a/d Rijn.

Tuinbouw Maatschappij «Gelderland», Neede.

Brandewijn.

Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek Delft.

Brood.

Gebr. POOL, (Bruinbrood en Sportbeschuit), Amsterdam.

Cacao en Chocolade.

Koninklijke Nederlandsche Cacao-fabriek, Helmond.

Cacao (Eikel).

KRAEPELIEN & HOLM, Zeist.

Cognac (op schadelijke bestanddeelen).

VETTER & Co., Zutphen.

Email (van kenkengereedschappen).

WILH. HIBY, G. m. b. H. Stanz und Emailir-Werke, Düsseldorf-Bilk.

Jams.

Wed. C. ROK & Zoon, Alfen a/d Rijn.

Tuinbouw Maatsch. «Gelderland», Neede.

Jenever.

Nederl. Gist- en Spiritusfabriek v/h. VAN MEERTEN & Zonen, Delft.

Nederl. Gist- en Spiritusfabriek v/h. E. KIDERLEN, Delfshaven.

Bevorderd tot arts:

Tj. HOEKSTRA, Groningen.
J. J. VAN DER HILST KARREWIJ, Leiden.
L. TER BRAKE, Amsterdam.
A. KAPPELHOF, Amsterdam.

Bevorderd tot tandmeester:

P. B. HAM, Utrecht.

Gepromoveerd:

S. WARTENA, Amsterdam, op proefschrift: «Bijdrage tot de geschiedenis van de ontwikkeling der maag- en darmverbinding».

J. L. B. ENGELHARD, Utrecht, op proefschrift: «Verlammingen vanden plexus brachialis en n. facialis bij het pasgeboren kind».

H. WALLER, Utrecht, op proefschrift: «Wettelijke regeling der bestrijding van besmettelijke ziekten».

Overleden:

B. W. SCHULIETUS AENEAER, 's-Gravenhage.

B. SLINGENBERG, Beerta.

J. DORST, Arnhem.

G. J. VAN DER ZOO DE JONG, Amersfoort.

Ned.-Indië.

Benoemd:

G. F. MERZ, tot O. v. G. II kl.

Limonade.
Tuinbouw Maatschappij «Gelderland», *Neede.*

Meel (Kinder).
WED. W. VAN BEEKUM, *Culemborg.*
P. MOLENAAR & Co., *Westzaan.*

Melksniker.
KRAEPELIEN & HOLM, *Zeist.*

Sigaren en Tabak (op nicotine-gehalte).
N. O. ESTOPPEY & Co., Merk «Minimum Nicotinum» (Tabak en Sigaren), *Utrecht.*
A. VAN DER WINDT, (Tabak) *Vlaardingen.*

Spiritus.
Nederl. Gist- en Spiritusfabriek te *Delft en Delfshaven.*

Vet.
Gebr. SMILDE, (gesmolten Rundervet) merk «Natura», *Heerenveen.*

Wijn (Vruchten).
LOUIS VAROSSIEAU (Boschbessenwijn), *Alfen a/d Rijn.*
VETTER & Co., *Zutphen.*

Wilhelmina-Meel. (Kindervoedsel).
JAN LENSSELINK, *Zaandam.*
1/4 K.G. à 10 cts.; 1/2 K.G. à 19 cts.

Zeep.
Gebr. DOBBELMANN, *Nijmegen.*
Kinderzeep, merk *ROODKAPJE.*
Speciaal voor jonge kinderen.

SPRUIJT HILLEN & Co.,

Verbandstoffenfabriek. — ARNHEM.

Artikelen voor Ziekenverpleging, enz.
Vernikkelen en slijpen van
INSTRUMENTEN.

Ten einde misverstand te voorkomen deelt de Directie mede, dat **Unitas Medicorum** ook aan niet-aandeelhouders van U. M. en aan niet-leden van **Societas Medicorum** gaarne de verschillende artikelen levert. Tevens bericht zij dat hoewel vele prijzen hooger genoteerd staan in de prijscourant dan thans de markt is, zij bij factuering steeds rekening zal houden met de marktprijzen. Verder deelt zij U mede dat de scheikundige onderzoekingen geschiedt door den aan de Venn. verbonden Adjunct-Directeur-Apotheker.

AMSTERDAM, Keizersgracht 513. Naaml. Venn. Unitas Medicorum.
Telefoon Interc. 6708. DE DIRECTIE.

Villa Oranje Nassau's Oord,

(Voormalig Paleis.) nabij RENKUM.

Gelegenheid tot verpleging van longlijders en lijderessen, geheel afgescheiden van het nieuw gebouwd Sanatorium. Afzonderlijke eet- en recreatiezalen. Kamers met één bed f 5.—, met twee bedden f 4.— per dag, alles daaronder begrepen, behalve de wasch. Groot wandelpark, omstreeks 200 Hectaren.

Zich voor inlichtingen te wenden tot den Geneesheer-Directeur.

J. J. HOFMAN'S

Kunstmatige Bronzouten.

Ems. — Karlsbad. — Vichy. — Wildunger. — Contrexeville-Salzbrunnen. — Hun.-Janos. — Frans Jozef. — Apollinaris. — Fachinger. — Wiesbadener, etc. dienen ter vervanging der natuurlijke bronwateren en geven 2000 procent besparing. Aanbevolen voor ziekenhuizen, voor buiten-gemeenten en de Koloniën en voor minder gegoeden. Prijs per flacon met maat en gebruiksaanwijzing f 0,60. Verkrijgbaar in de meeste Apotheken en bij
J. J. HOFMAN, Apotheker te 's-Gravenhage.

Particuliere Ziekenverpleging „CASA NOVA”.

Catharijnesingel No. 48 — UTRECHT.
Telefoon No. 737. Zr. N. GROEN.

Herstellingsoord voor zwakken en rustbehoevenden

„HUIZE IN DE DENNEN”

Nassaulaan, bij Station „Huis ter Heide”.
Telefoon intercommunaal No. 88.

Directrice: Zr. N. GROEN.
Gedipl. Haagse Comité voor Ziekenverpleging,
Psychiatrie en Neurologie.

Huize Quisisana.

Villapark 3,

— BEVERWIJK. —

Tehuis voor herstellenden en rustbehoevenden, mooi en rustig gelegen, frissche kamers en gelegenheid om rustig buiten te liggen. Gediplom. Verpleegsters.

Prospectus gratis en franco.

Fotografische Kunstinrichting,

Lucasbolwerk 14 — Utrecht.

* * * Telefoon 1328.

Bekend adres voor alle voorkomende werkzaamheden met dag- en kunstlicht. — Overal bij dag en nacht te ontbieden.

Aanbevelend,

Joh. H. HOLM.

Inrichting tot verplegen van Zenuwlijderessen

te OOSTERBEEK.

Voor Dames uit den eersten stand.

Geneesheer,
Dr. BUSCH ADRIANI.

Directie,
S. GENIS, Gedipl. Witte Kruis.

Herstellingsoord „Renkum”

te RENKUM.

Voor beperkt aantal longlijderessen. Te midden van Dennenbosschen gelegen.

Geneesheer-Directeur:

Dr. K. Th. HAVERKORN v. RIJSEWIJK.

Dirig. Zuster:

C. JASKI, Gedipl. Witte Kruis.

Instituut voor Electrotherapie

UTRECHT.

Behandeling met Electriciteit. Onderzoek en behandeling met Xstralen. — Transportabele apparaten voor Xstralen onderzoek aan huis bij patienten.

Dr. BOLLAAN.

25, Hoogelanden.

SANATORIUM,

Badhuisweg 7/16. — Scheveningen.

Eerste klasse inrichting voor zenuwzwakken, herstellenden en rustbehoevenden. **Familieleven.**

Pensioenprijs vanaf f 125 per maand (waaronder alles is begrepen).

Interc. Teleph.
No. 1575.

Inwonend Geneesheer,
Dr. G. C. BOLTEN.

Geneeskundige Badinrichting

LAAG SOEREN.

Opgericht 1849.

Het geheele jaar geopend.

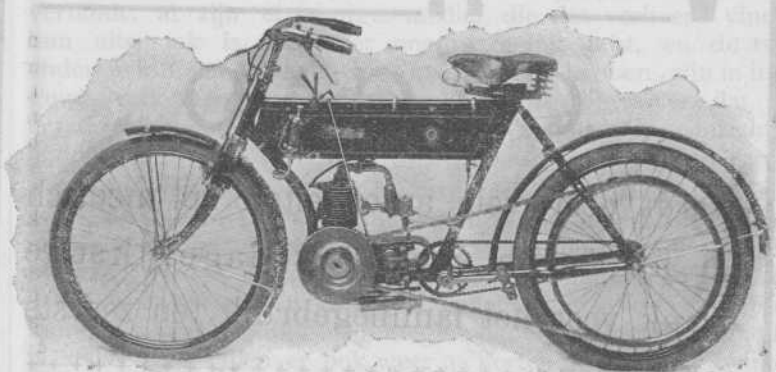
Alle hulpmiddelen der fysisch-diaetetische en psychische behandeling.

Dr. J. C. M. HARTMAN,

Dr. G. W. S. LINGBEEK,

Arts.

Geneesheer-Directeur.

EYSINK-MOTOR. 1 3/4 P. K.

MET MAGNEETONTSTEKING.

Speciaal voor H. H. Doktoren.

Gering gewicht. — Gemakkelijk te hanteeren. — Onmiddellijke start. — Lang en laag gebouwd. — Loopt zonder schokken of trillingen. — Volkomen betrouwbaar. **Prijs f 395.—**

Catalogus en attestenboekje op aanvraag.

N. V. Amersf. Rijwiel-, Automobiel- en Machinefabriek v/h D. H. EYSINK — Amersfoort.

Naamlooze Vennootschap: Nederlandsche Instrumentenfabriek

Directeur: Dr. N. G. VAN HUFFEL. — UTRECHT, Oudegracht Wz. 54.

Sterilisator Koster, compleet f 12,50 (Vraagt beschrijving). — Inhalator Koster, tegen hooikoorts f 0,40. — Transportabele accumulatoren die hunne lading niet verliezen.

VRAAGT PRIJS-COURANT!

ANTI-NICOTINE-PIJP

rookt lekker, houdt den mond rein
beveeligt maag, longen en hersens,
door de amoniak op te vangen.
Beide pijpen met 72 filters, f 2,50
HEINSIUS DE VRIES & Co.,
54 Prinsestraat, DEN HAAG.

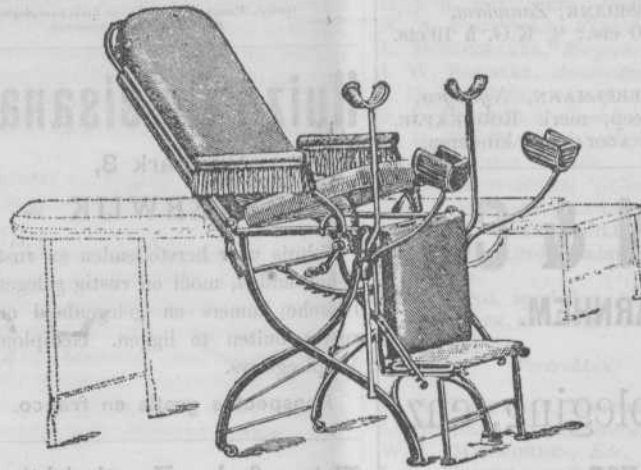
Karnemelk voor Zuigelingen.

Gereed voor 't gebruik. - Bacteriënvrij.

Bereid volgens voorschrift en onder controle van

Dr. L. DE JAGER te *Stiens*.

Fabrikant: ANSKE L. BOOMSMA,
BERLIKUM (Friesland).

NEDERLANDSCHE
Chirurgische Instrumentenfabriek
ROTTERDAM, Touwslagerstraat 46.

Onderzoekstoel van SIMS,
geheel van IJzer, wit emaille gelakt, met
opdraaibare zitting, verstelbare rug en
voetstuk, uitschuifbare bak voor irrigatie.
Compleet met prima bruine leerdoek-
kussens, beenhouders, enz.

Prijs f 50.

Bovenstaande Onderzoekstoel zenden wij
door geheel Nederland franco op zicht.

Trochisci Glycyrrhizinatis Ammoniae,
Hoestpastilles Dr. DE VRIJ.

Trochisci Glycyrrhizinatis Ammoniae c. Mur. Codeïni.

N°. 1 met 5 m.Gr. Mur. Codeïni.

" 2 " 20 " " "

Menthol Pastilles. (10 m.Gr. Menthol.)

Verder alle Pastilles voor geneeskundig gebruik.

Verkrijgbaar in Apotheken, F. R. VECHTMANN,
in den Groothandel en bij:
Apotheker, te 's-Gravenhage.

VAN HOUTEN'S CACAO

wordt door vele autoriteiten op medisch
en hygiënisch gebied als dagelijksche
drank voor het familiegebruik ten zeerste
aanbevolen + + + + +

FABRIEK EN MAGAZIJN VAN Orthopaedische, Chirurgische en Optische Instrumenten,

Verbandstoffen, Breukbanden en Artikelen voor Ziekenverpleging.

Agentuur van CARL ZEISS te JENA,
wiens Mikroskopen tegen fabrieksprijs geleverd worden.

J. J. VAN STEENBERGEN, Firma HENDRIKS & VAN STEENBERGEN.

Warmoesstraat No. 126. — AMSTERDAM. — Telefoon No. 2110.
GROOTE VOORRAAD. — SPOEDIGE LEVERING. — BILLIJKE PRIJZEN.

MORPHIUM (Heroïn, Opium, Kokain etc.)
Entwöhnung ohne Zwang.
Mildeste Kur in c. 4 Wochen
ohne Entbehrenserscheinung, bei sofortig. Verzicht auf d. Spritze.
Dr. Franz Müller's Schloss Rheinblick Bad Godesberg am Rhein. (Keine
Geisteskr.) Unvergleichl. Lage in gr. Park, 3 Minut. v. Wald. Modernst.
Komfort. Billard etc. Säle. Gegr.
1899. 2 Aerzte. Illustr. Prospekt frei.
Zwanglose Entwöhnung von **ALKOHOL**

Hôtels en Pensions.

De prijs der annonces in deze rubriek, gedurende het seizoen 1906, bedraagt voor 1-5 regels
f 9.—; elken volgenden regel f 1,80.

Dordrecht.

Oranje-Hotel, Café-Restaurant. *Johan
de Wittbrug*. Meest moderne inrich-
ting in Dordrecht. Licht. lucht,
fraai gelegen. Lift. Baden.

Grindelwald (Zwitserland).

Gebr. BOSS, Hotel Bear en Adler.
Alpenklimaat. Uitstekend voor lang
verblijf. Wintersport.

Houffalize. (Ardennen, België.) 450 Meter hoog.)

Hotel „des Postes et du Luxembourg“.
Het mooiste punt en de gezondste
plek van België.
Eigenaren: Vve & Enfants PHILIPPE.

Interlaken (Zwitserland).

568 M. boven de Zee.

Voornaamste Badplaats van
Zwitserland voor Luchtkuur.
Uitgangspunt van de Berg-
spoorwegen. Kurzaal. Golf
links.

PROSPECTUS GRATIS.

Karlsbad.

SAVOY WESTEND HOTEL. — Villa
Cleopatra en Carlton en Villa
Hohenberg.

ANTON AULICH.

Bad Langenschwalbach.

Hotel Métropole. 1e Rang met 200
kamers. Electric licht en liften.
Toilet- en Badkamers. Kamers van
Mk. 2,50 af. Bij langer verblijf vol-
gens overeenkomst. G. HERBSTER.

Lugano.

Hotel Bellevue aan het Meer van
Lugano. Eenige ligging. Comfor-
table inrichting volgens de laatste
eischen. Gerenommeerde Kelder
en Keuken.

Montreux (Zwitserl., Meer v. Genève.)

Weber's Hotel des Bains. Pracht lig-
ging a/h Meer en b/h Kurhaus. Electr.
licht. Cent. Verwarm. Baden. Kamers
v. f 2.— af. Pension v. f 6.— af. Het
geheele jaar geopend. Tevens Grand
Hotel Chaumont (1170 M.) St. Neuf-
châtel. Zomerseiz. Mei-Sept. Winter-
seiz. (Sport) Nov-Apr. Fam. WEBER.

Bad Münster am Stein.

Hotel Bubat en Grand Hotel Loew.
Electric licht. Warme Bron-Baden
in beide Hotels. Pension met kamer
en licht: Mei en September van
6 Mark af; Juni, Juli en Augustus
van 8 Mark af.

F. BUBAT, Eigenaar.

Rüdesheim a/d Rijn.

Darmstädter Hof. — Hôtel van den
eersten rang, zie BAEDEKER, enz.
Billijke prijzen.

Thale i. d. Harz.

Hotel en Pension Ritter Bodo.
Eigenaar C. TROST.

2 minuten van 't station, aan den
ingang van 't Park gelegen. Goede
keuken en uitstekende bediening.